

ØKONOMISTYRELSEN

Vejledning til model for porteføljestyling af statslige it-systemer

September 2024

Indhold

1. Indledning	3
1.1 Formål med model for porteføljestyring af statslige it-systemer	3
1.2 Krav til anvendelse af model for porteføljestyring af statslige it-systemer	4
2. Kortlægning	5
2.1 Formål med kortlægning	5
2.2 Proces for kortlægning	5
2.3 Kortlægningsdimensionerne	6
3. It-handlingsplan	8
3.1 Formål med it-handlingsplanen	8
3.2 Proces for udarbejdelse af it-handlingsplanen	8
3.3 It-handlingsplanens kapitler	8
4. Definition, dokumenter og værktøjer i modellen	10
4.1 Definition af it-systemer	10
4.2 Modellens skabeloner og dokumenter	11
5. Bilag	13
5.1 Bilag 1: Kortlægningsdimensionernes spørgsmål og uddybende forklaringer	13
5.2 Bilag 2: Uddybende vejledning til kortlægningsdimensionen økonomi	29

1. Indledning

Model for porteføljestyring af statslige it-systemer skal sikre, at ledelsen i hver enkelt myndighed har et vidensgrundlag, der bidrager til strategisk prioritering af it-systemporteføljen. Denne vejledning beskriver modellen og er rettet mod de medarbejdere og ledere i myndigheden, som beskæftiger sig med styring eller forvaltning af it-systemer.

1.1 Formål med model for porteføljestyring af statslige it-systemer

Den øgede digitalisering af den offentlige sektor betyder, at en lang række it-systemer i dag er en vigtig del af fundamentet for den statslige opgaveløsning og samfundet som helhed. Nedbrud af it-systemer kan medføre store konsekvenser for myndigheder, borgere og samfund. Det er derfor afgørende, at den statslige it-systemportefølje understøtter myndighedernes opgavevaretagelse og samtidig er vedligeholdt, opdateret og sikker.

Ansvar for at myndighedens it-systemer er vedligeholdte, opdaterede og sikre er myndighedens eget. Model for porteføljestyring af statslige it-systemer skal støtte den enkelte myndighed i at vedligeholde et overblik over sin it-systemportefølje, så der kan træffes beslutninger om retning og prioritering i arbejdet med it-systemerne. Det omfatter blandt andet, at it-systemerne løbende vedligeholdes, herunder at eventuel udskiftning af it-systemer planlægges og gennemføres både rettidigt og hensigtsmæssigt.

Model for porteføljestyring af statslige it-systemer er et styringsværktøj, der skal støtte ledelsen i at foretage en strategisk prioritering i forhold til it-systemporteføljen. Myndighederne vil i forskellig grad have udfordringer med deres it-systemporteføljer, og der vil derfor også være forskel på deres strategiske prioritering. Modellen er derfor ikke en angivelse af et bedste praksis-niveau for, hvilken tilstand it-systemerne skal være i, men er et redskab, der kan bidrage til at løfte niveauet fra det udgangspunkt, som myndigheden har.

Modellen er todelt og indeholder en kortlægningsøvelse og udarbejdelse af en it-handlingsplan. Kortlægningen giver et overblik over den nuværende tilstand på it-systemporteføljen, som understøtter ledelsen i at sætte en strategisk retning. It-handlingsplanen er ledelsens dokument og skal bruges til at formulere den strategiske retning og prioritering samt underliggende konkrete tiltag relateret til it-systemporteføljen. Handlingsplanen skal have en tydelig kobling til myndighedens forretningsstrategi eller kerneindsatsområder og skal blandt andet baseres på myndighedens nuværende udgangspunkt for it-systemporteføljen. It-handlingsplanen danner desuden udgangspunkt for dialogen med Statens It-råd (herefter It-rådet) i forbindelse med review af myndighedens it-systemporteføljestyring. Processen omkring reviews er beskrevet i *Vejledning til review og rådgivning ved Statens it-råd*, som kan findes på www.oes.dk.

It-systemporteføljeoverblikket og it-handlingsplanen skal frem for alt understøtte myndighedens egen styring af it-systemporteføljen og skal derfor løbende vedligeholdes og opdateres.

Figur 1 viser de seks kortlægningsdimensioner, der anvendes i modellen. It-handlingsplanen fremgår i midten af figuren. Kortlægningsdimensionerne og it-handlingsplanen beskrives yderligere i henholdsvis kapitel 2 og 3.

Figur 1 – Model for porteføljestyring af statslige it-systemer

1.2 Krav til anvendelse af model for porteføljestyring af statslige it-systemer

Krav til anvendelse af model for porteføljestyring af statslige it-systemer er beskrevet og hjemlet i budgetvejledningen, jævnfør *Budgetvejledningen 2021 pkt. 2.2.18.3*. Det fremgår af budgetvejledningen, at alle statslige myndigheder med årlige it-omkostninger på 30 mio. kr. eller derover og/eller et eller flere samfundskritiske it-systemer i deres it-systemportefølje skal følge model for porteføljestyring af statslige it-systemer. Der stilles ikke krav om, at selvejende institutioner anvender modellen.

Myndighederne skal etablere og vedligeholde et it-systemporteføljeoverblik med afsæt i modellens seks kortlægningsdimensioner.

På baggrund af overblikket skal myndighederne udarbejde og vedligeholde en it-handlingsplan. Myndighedens ledelse er ansvarlig for, at modellen anvendes, og at overblik og handlingsplan løbende opdateres.

2. Kortlægning

It-systemporteføljeeverblikket etableres ved at kortlægge it-systemporteføljen igennem en række spørgsmål for hver kortlægningsdimension. Kortlægningen af it-systemporteføljen har til formål at skabe et vidensgrundlag for myndighedens strategiske prioritering af it-systemporteføljen.

2.1 Formål med kortlægning

Formålet med kortlægningen er at sikre ledelsen i myndigheden adgang til et opdateret og transparent overblik over it-systemporteføljen, som kan bruges til at foretage strategisk prioritering af it-systemporteføljen.

Overblikket over myndighedens nuværende it-systemportefølje etableres via det obligatoriske datagrundlag. Datagrundlaget består af en spørgeramme med spørgsmål for hver af de seks kortlægningsdimensioner. Af disse spørgsmål skal nogle besvares på myndighedsniveau, nogle skal besvares for alle systemer i porteføljen, en såkaldt basiskortlægning, mens nogle uddybende spørgsmål kun er et krav for de samfundskritiske it-systemer, en såkaldt dybdekortlægning. Selvom dybdekortlægningen kun er obligatorisk for de samfundskritiske it-systemer, står det myndigheden frit for at dybdekortlægge de systemer, det vil give værdi.

Datagrundlaget danner dermed det samlede it-systemporteføljeeverblik og er udgangspunkt for udfærdigelsen af en it-handlingsplan.

2.2 Proces for kortlægning

Myndigheden kortlægger sin it-systemportefølje ved at besvare en række spørgsmål per it-system. Indledningsvis tilvejebringes en samlet liste over alle myndighedens it-systemer, som basiskortlægges. Herefter foretages en mere dybdegående kortlægning af de samfundskritiske it-systemer, samt de it-systemer myndigheden finder relevant. Kritikaliteten vurderes på tre niveauer fra ikke-kritisk over forretningskritisk til samfundskritisk. Det er myndighedens opgave at afgøre, hvorvidt et it-system er ikke-kritisk, forretningskritisk eller samfundskritisk. Til brug for denne vurdering kan myndigheden bruge definitioner fra kapitel 4.

Udfyldelse af datagrundlag

Det er obligatorisk at anvende datagrundlaget til kortlægningen. Her tilføjes først stamoplysninger om myndigheden.

Dernæst skal myndigheden udfylde en række systemspecifikke oplysninger relateret til kortlægningsdimensionerne: forretningsunderstøttelse, teknisk tilstand, dokumentation og viden, økonomi, kontrakter og sourcing samt sikkerhed. Nogle spørgsmål skal besvares for alle it-systemer i porteføljen, dog under hensyntagen til en risikobaseret tilgang, mens nogle uddybende spørgsmål er et krav for alle de samfundskritiske systemer. Det fremgår af datagrundlaget, hvilke spørgsmål der knytter sig til henholdsvis basis- og dybdekortlægningen. Når alle oplysninger inden for de seks kortlægningsdimensioner er udfyldt for hvert it-system, har myndigheden etableret datagrundlaget til brug for udfærdigelse af it-handlingsplanen.

Kortlægningen af it-systemporteføljen bør involvere de enheder og fagkontorer hos myndigheden, der besidder den nødvendige viden om it-systemet.

Der er en række vurderingsspørgsmål i kortlægningsdimensionerne, som skal besvares for det enkelte it-system. Vurderingsspørgsmålene går for eksempel på, hvor tilfredsstillende eller i hvor høj grad processer understøttes. Det er i udgangspunktet myndighedens opgave at foretage denne vurdering. Det anbefales som følge heraf, at der forud for eventuel udsendelse af spørgsmål til it-systemspecifikke medarbejdere i de forskellige enheder og fagkontorer vedtages vejledende retningslinjer for besvarelse af vurderingsspørgsmål med henblik på at sikre en ensartet besvarelse af spørgsmålene internt i myndigheden.

2.3 Kortlægningsdimensionerne

Modellen består af seks kortlægningsdimensioner med hvert deres fokus. En kort beskrivelse af de seks kortlægningsdimensioner følger nedenfor. Spørgsmålene i de enkelte kortlægningsdimensioner, svarmuligheder og spørgsmålsfortolkning fremgår af bilag 1.

Kortlægningsdimension: Forretningsunderstøttelse

Myndigheden skal redegøre for it-systemernes evne til at understøtte forretningens behov og processer. Dette omfatter kortlægning af, om myndighedens it-systemer stiller den nødvendige funktionalitet til rådighed set fra brugernes og ledelsens perspektiv.

Myndighedens kortlægning af it-systemernes forretningsunderstøttelse giver et overblik over og en forståelse af anvendeligheden af det enkelte it-system og den samlede it-systemportefølje. Myndigheden skal anvende denne indsigt til at identificere og prioritere tiltag i it-handlingsplanen med udgangspunkt i forretningens behov.

I dybdekortlægningen skal der desuden redegøres for, hvordan forretningsunderstøttelsen forventes at være fremadrettet.

Kortlægningsdimension: Teknisk tilstand

Myndigheden skal etablere et overblik over den tekniske tilstand på tværs af it-systemporteføljen på baggrund af flere parametre, herunder om it-systemerne kan vedligeholdes, videreudvikles, tilpasses, skaleres til myndighedens fremtidige behov og er baseret på standardadaptere.

Spørgsmålene retter sig blandt andet mod den fortsatte mulighed for opfyldelse af eventuelle udviklings- og vedligeholdelsesbehov. Kortlægningen giver dermed et billede af mulighederne for at opretholde den fremadrettede understøttelse af væsentlige forretningsprocesser.

I dybdekortlægningen skal der redegøres for, om it-systemets komponenter forventes vedligeholdt af leverandørmarkedet fremadrettet.

Kortlægningsdimension: Dokumentation og viden

Myndigheden skal kortlægge, i hvilket omfang den er i besiddelse af aktuel, retvisende og fyldestgørende dokumentation af it-systemerne.

Myndigheden skal endvidere forholde sig til, om varetagelsen af it-systemet er afhængigt af enkelte personers viden. Kortlægningen giver et billede af tilstanden og myndighedens dokumentation af og viden om sine it-systemer, og af omfanget af nøglepersonafhængighed.

I dybdekortlægningen spørges der ind til, hvilke rettigheder myndigheden har i forhold til it-systemet, og om der findes processer for overdragelse af viden.

Kortlægningsdimension: Økonomi

Myndighederne skal etablere og fremstille et transparent overblik over myndighedens it-systemomkostninger. Dette overblik giver mulighed for at prioritere og styre it-systemporteføljen effektivt samt giver bedre forudsætninger for en langsigtet prioritering af investeringerne.

Dette gøres ved at kortlægge myndighedens samlede it-omkostninger, og herudover kortlægge de it-omkostninger, som knytter sig til de enkelte it-systemer i myndigheden. Hvis ikke der kan opnås en præcis fordeling på it-systemer, kan data udfyldes via en skønmæssig fordeling. Hvis der anvendes en skønmæssig vurdering, skal dette angives i it-handlingsplanen. For de dybdekortlagte it-systemer skal omkostninger fordeles på omkostningstyperne it-drift, vedligehold og udvikling, og de planlagte investeringer skal angives.

Myndigheden skal angive, om den generelt har en tilfredsstillende økonomistyring af sin it-systemportefølje.

Der henvises desuden til den uddybende vejledning til kortlægningsdimensionen *økonomi* i bilag 2.

Kortlægningsdimension: Kontrakter og sourcing

Myndigheden skal redegøre for kontraktuelle forhold i de tilfælde, hvor myndigheden har outsourcet arbejdet med it-systemet, for eksempel drift eller vedligehold. Myndigheden skal angive, om kontrakter vedrørende it-systemet kan genudbydes. Dette kan eksempelvis bygge på vurderinger af, om dokumentationen og systemets tekniske tilstand gør det realistisk at kunne flytte systemet til en ny leverandør.

Kontrakter skal styres løbende for at reducere risici, optimere samarbejdsrelationer med leverandører, håndtere aftaleforhold og sikre, at lovgivning i forhold til udbud overholdes. Derfor er der i denne dimension også et spørgsmål på myndighedsniveau, hvor myndigheden vurderer sin generelle leverandørstyring.

For de dybdekortlagte it-systemer skal leverandørnavne angives, lige som myndigheden skal besvare, om de efterlever ”Katalog over kontraktbestemmelser for samfundskritiske it-systemer” og har implementeret relevante krav fra ”Krav til kontrakt- og leverandørstyring for samfundskritiske it-systemer” (udmøntning af de nationale strategier for cyber- og informationssikkerhed for hhv. 2018-2021 og 2022-2024).

Kortlægningsdimension: Sikkerhed

Myndigheden skal angive, om de efterlever ISO 27001-standarden, som det er besluttet for staten. Myndigheden skal derudover kortlægge, om it-systemerne er risikovurderede, og om de relevante sikkerhedsopdateringer og patches er implementeret.

For de dybdekortlagte it-systemer skal det angives, om der findes en beredskabsplan, og om logs monitoreres med henblik på at opdage sikkerhedshændelser.

Sikkerhed er centralt for vedligeholdelsen og udviklingen af statens it-systemer, der skal beskyttes, således at privatlivsbeskyttelse og informationssikkerhed sikres. Kortlægningen giver myndigheden et overblik over, om it-systemporteføljen er sikker og generelt lever op til sikkerhedskravene.

3. It-handlingsplan

It-handlingsplanen anvendes til myndighedens strategiske styring af it-systemporteføljen. Der er en række obligatoriske kapitler og nedslagspunkter i it-handlingsplanen, men myndigheden opfordres derudover til at udforme it-handlingsplanen efter egne behov.

3.1 Formål med it-handlingsplanen

Formålet med den samlede model er både at sikre ledelsen i myndigheden adgang til et opdateret og transparent vidensgrundlag i form af et overblik over it-systemporteføljen, og at ledelsen foretager en strategisk prioritering af it-systemporteføljen.

Hvor kortlægningen giver myndigheden overblik over it-systemporteføljen, er det i it-handlingsplanen, at myndigheden beskriver den fremadrettede strategiske prioritering af it-systemporteføljen, og det er også her konkrete initiativer for det videre arbejde med it-systemporteføljen beskrives. Myndigheden skal redegøre for, om de nødvendige ressourcer er til stede til at realisere handlingsplanen. De opstillede initiativer skal kunne afholdes inden for myndighedens egen økonomiske ramme. Desuden skal myndigheden forholde sig til, om de opstillede initiativer er tilstrækkelige til at svare på de udfordringer, myndigheden har med sin systemportefølje.

It-handlingsplanen danner desuden udgangspunkt for dialogen med It-rådet i forbindelse med review.

3.2 Proces for udarbejdelse af it-handlingsplanen

It-handlingsplanen skal understøtte ledelsens it-porteføljestyling af myndighedens it-systemer. I it-handlingsplanen opstilles myndighedens målbilleder for it-porteføljen for de næste tre år samt underliggende konkretiserede initiativer. Initiativerne skal gerne have fokus på et løft af den samlede it-systemportefølje, så der tages hånd om myndighedens udfordringer på aggregeret niveau. Handlingsplanen skal være koblet til myndighedens forretningsstrategi eller kerneområder, så den forretningsmæssige forankring af planen fremgår tydeligt, herunder fx governancesetup, ressourcer og kompetencer.

Dele af it-handlingsplanen kan udarbejdes tidligt i forløbet, men hoveddelen af it-handlingsplanen udarbejdes på baggrund af myndighedens kortlægning af it-systemporteføljen i datagrundlaget. Det skyldes, at kortlægningen bidrager til at bringe udfordringer og potentialer frem i lyset, som it-handlingsplanen skal tage højde for. Derudover kan der med fordel bruges visninger fra datagrundlaget i handlingsplanen. It-handlingsplanen er et fremadskuende dokument, som myndigheden skal bruge til at arbejde videre med at styrke sin it-systemportefølje.

3.3 It-handlingsplanens kapitler

It-handlingsplanen består af en række obligatoriske kapitler og bilag. I *Skabelon for it-handlingsplan* er det uddybet, hvad hvert kapitel skal indeholde. Alle kapitler i handlingsplanen skal udfyldes hvert tredje år i forbindelse med myndighedens review. Herefter skal de tre første kapitler opdateres årligt i forbindelse med myndighedens opfølgende møder med It-rådet.

1. Status og fremdrift. Her giver myndigheden en kort status på de største muligheder og udfordringer lige nu, om der er sket noget nyt siden sidste møde med It-rådet, og der følges op på eventuelle tidligere anbefalinger fra It-rådet.

2. Ressourcer og kapacitet. Her beskrives, hvilke økonomiske og kompetencemæssige kapaciteter myndigheden har, og hvordan de er fordelt. Implementeringen af it-handlingsplanens initiativer skal kunne realiseres inden for myndighedens egen økonomiske ramme.

3. Samlet overblik over initiativer. Her oplistes it-handlingsplanens initiativer i tabelform, så der opnås overblik over de samlede initiativer og deres eventuelle sammenhænge. Desuden uddybes udvalgte initiativer i one-pagere.

4. Strategi og organisering.

Her beskrives myndighedens forretningsstrategi eller kerneområder, så den forretningsmæssige forankring af planen fremgår tydeligt. Herudover beskrives myndighedens it-organisation og it-governance.

5. It-porteføljens tilstand. Her beskrives de udfordringer, kortlægningsdimensionerne har vist i datagrundlaget. Der er fem obligatoriske nedslagspunkter, men myndigheden kan medtage flere ved behov. De fem nedslagspunkter er: 1) forretningsunderstøttelse 2) teknisk tilstand 3) dokumentation og viden 4) kontrakter og sourcing 5) sikkerhed samt 6) forsyningssikkerhed for samfundskritiske it-systemer (skal kun adresseres, hvis myndigheden har samfundskritiske it-systemer).

6. Bilag. Her kan der vedhæftes eventuelle ekstra bilag. Det er obligatorisk at vedlægge det bagvedliggende datagrundlag for it-systemporteføljen med oplysninger for alle myndighedens it-systemer. Dette vedlægges som et separat bilag til it-handlingsplanen, da det er en excelfil.

4. Definition, dokumenter og værktøjer i modellen

Model for porteføljestyring af statslige it-systemer indeholder en række definitioner, obligatoriske dokumenter og værktøjer samt understøttende vejledninger som myndigheden skal eller kan anvende i arbejdet med modellen.

4.1 Definition af it-systemer

I dette kapitel defineres it-systemer, herunder også forretningskritiske og samfundskritiske it-systemer. For vejledning og definitioner relateret til de enkelte spørgsmål henvises til bilag 1 og bilag 2.

Model for porteføljestyring af statslige it-systemer omfatter i udgangspunktet alle de it-systemer, som myndigheden er it-systemejer for, og som er taget helt eller delvist i brug.

I denne sammenhæng gælder det som udgangspunkt, at myndigheden er it-systemejer for alle de it-systemer, som myndigheden bruger penge på, herunder it-systemer som myndigheden har egenudviklet, it-systemer indkøbt på licens og it-systemer, der købes som en service (SaaS-løsninger). Ejerskabet udstrækkes endvidere til evt. it-systemer, som er gratis at benytte for myndigheden, men som har betydelig forretningsmæssig vigtighed. Særligt undtaget er fællesstatslige it-systemer, der ejes af andre myndigheder, fx Økonomistyrelsen (Navision Stat, Campus, Statens HR, RejsUd, IndFak, Statens eRekruttering mm.) og Digitaliseringsstyrelsen (NemLog-in, MitID, Digital Post mm.), samt it-systemer, som tilbydes af og benyttes efter aftale om fuldt driftsansvar med Statens It (MS Office-pakke, Exchangeserver, Filkassen, Skype mm.).

Et ibrugtaget it-system er i denne sammenhæng defineret som et produkt eller en ressource, der understøtter en eller flere forretningsprocesser og omfatter såvel applikationen som den nødvendige hardware og it-infrastruktur til brug for it-systemets afvikling¹. It-systemer, der ikke direkte understøtter forretningsprocesser, såsom middleware, er således kun indirekte omfattet. Model for porteføljestyring af statslige it-systemer omfatter også it-systemer, hvor myndigheden har it-systemejerskabet, men hvor it-systemets drift forestås af en ekstern part, for eksempel Statens It eller en privat leverandør.

- **Forretningskritiske it-systemer** er it-systemer, hvor driftsforstyrrelser kan medføre, at størstedelen af myndighedens medarbejdere ikke kan arbejde, eller at myndigheden vanskeligt kan overholde sine forvaltningsmæssige forpligtelser.
- **Samfundskritiske it-systemer** er it-systemer, hvor større driftsforstyrrelser resulterer i væsentlige udfordringer for samfundet som helhed fx i form af økonomiske tab hos stat, virksomheder eller borgere, længerevarende nedbrud af kritisk infrastruktur eller reelle trusler for den nationale sikkerhed. Samfundskritiske it-systemer er således it-systemer, hvor utilgængelighed og driftsustabilitet i it-systemerne kan få markante følger for samfundet og for opretholdelsen af samfundskritiske processer.

Nedenfor er der oplyst en række spørgsmål, som kan hjælpe myndigheden med at afgøre, om et it-system er samfundskritisk.

Hjælpe spørgsmål

Hvis svaret er ja på et eller flere af nedenstående spørgsmål, bør myndigheden kategorisere it-systemet som samfundskritisk.

- Vil et it-systemnedbrud eller generelle fejl medføre et økonomisk tab af en størrelsesorden, der nødvendiggør særlige tiltag og større omprioriteringer på tværs inden for staten?

¹ ISO/IEC TR 10000-1:1998: IT System – A set of IT resources providing services at one or more interfaces. Definitionen er desuden i overensstemmelse med it-systemdefinitionen i regeringens kasseeftersyn på det statslige it-område.

- Vil et it-systemnedbrud eller generelle fejl medføre et økonomisk tab af en størrelsesorden, der medfører økonomiske udfordringer for et bredt udsnit af borgere og virksomheder?
- Vil et it-systemnedbrud eller andre fejl påvirke væsentlige dele af kritisk infrastruktur (såsom trafik, forsyning, beredskab eller hospitalsdrift), så denne bliver sat ud af drift og aktiverer nødberedskab?
- Vil et it-systemnedbrud, fejl i it-systemer eller hændelser, påvirke væsentlige leverancer fra de samfundskritiske sektorer (energi, sundhed, transport, tele, finans, søfart og drikkevandsforsyning)?
- Vil et it-systemnedbrud eller andre fejl medføre at den primære datakilde for samfundet, fx nationale registre, ikke kan tilgås og/eller distribueres til borgere, virksomheder og myndigheder?
- Vil et it-systemnedbrud eller andre fejl være kritisk for samfundskritiske it-systemer (er andre samfundskritiske systemer afhængige af systemet)?
- Er it-systemet vigtigt for opretholdelsen af den nationale sikkerhed?

Supplerende overvejelser for samfundskritiske it-systemer:

- Overvej, hvor langvarigt et nedbrud kan være, før det vil have alvorlige konsekvenser for de processer, it-systemet understøtter? Jo kortere dette tidsrum er, desto mere kritisk er systemet som udgangspunkt.

4.2 Modellens skabeloner og dokumenter

Model for porteføljestyring af statslige it-systemer består af to obligatoriske dokumenter som udarbejdes i forbindelse med arbejdet med modellen. Det er datagrundlaget og it-handlingsplanen. Datagrundlaget er et excelbaseret værktøj til brug ved besvarelse af spørgsmål og indtastning af data i arket. I datagrundlaget genereres en række visninger, som kan indsættes i it-handlingsplanen.

Figur 4.1 viser, hvordan de overordnede procestrin hænger sammen med skabeloner og dokumenter i modellen.

Figur 4.1: Indhold i model for porteføljestyring af statslige it-systemer

Endelig er der udarbejdet to vejledninger, som kan understøtte myndighedernes arbejde med modellen samt reviews. De to vejledninger er:

- Vejledning til model for porteføljestyring af statslige it-systemer (dette dokument).
- Vejledning til review og rådgivning ved Statens It-råd

Alle dokumenter og vejledninger til model for porteføljestyring af statslige it-systemer kan findes på www.oes.dk.

5. Bilag

5.1 Bilag 1: Kortlægningsdimensionernes spørgsmål og uddybende forklaringer.

Som led i model for porteføljestyring af statslige it-systemer skal myndigheden kortlægge sin it-systemportefølje ved at besvare en række spørgsmål om myndighedens it-systemer inden for hver kortlægningsdimension i modellen.

Dette bilag indeholder den samlede liste af spørgsmål, som myndigheden skal besvare i kortlægningen af it-systemporteføljen. Udover selve spørgsmålene og svarmulighederne rummer listen forklaringer til hvert spørgsmål og kan dermed anvendes som opslagsværk i forbindelse med udfyldelsen af datagrundlaget.

Spørgsmålene omfatter:

- Informationer om myndigheden.
- Basiskortlægning: Spørgsmål til alle myndighedens it-systemer.
- Dybdekortlægning: Uddybende spørgsmål, der som minimum skal besvares for myndighedens samfundskritiske it-systemer.

Det bemærkes, at modellen ikke stiller krav til, hvordan de indsamlede oplysninger om myndigheden og it-systemerne opbevares, behandles eller it-understøttes i øvrigt.

Spørgsmålene for hver dimension er indsat i tabellerne nedenfor og kan alene bruges som oversigt. Der henvises til datagrundlaget for selve besvarelsen af spørgsmålene.

Informationer om myndigheden

Myndigheden skal i datagrundlaget angive en række informationer om myndigheden.

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
0. Angiv årstal for review	<i>[Valgliste]</i>	Angiv årstallet for året, hvor det review gennemføres, hvortil datagrundlaget skal benyttes.
1. Ministerområde	<i>[Fritekst]</i>	
2. Myndighed	<i>[Fritekst]</i>	

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
D1. Hvad er de samlede årlige it-omkostninger i myndigheden eksklusive overhead og fællesomkostninger?	<i>[Sum]</i>	De samlede årlige it-omkostninger dækker over samtlige omkostninger til myndighedens it-opgaver og it-varer til forbrug. Omkostningerne angives for det senest afsluttede regnskabsår og opgøres brutto. Angiv i hele kroner med tusindtalsseparatorer. It-opgaver afgrænses til at omfavne alle it-omkostninger til drift, vedligehold og videreudvikling samt udvikling og anskaffelse af nye it-systemer. Det vil sige alle it-omkostninger, som indgår i myndighedens årlige resultatopgørelse, og at fx anlægsførte anskaffelser først indgår idet, de afskrives. It-omkostningerne kan typisk opgøres gennem regnskabsposter på myndighedens konti for it-omkostninger, anlægskartoteket og timeregistreringer på relevante opgavekonti. Bemærk, at omkostningerne opgøres eksklusive overhead og fællesomkostninger. Bemærk, at denne sum bør svare til summen af tabellen i afsnittet It-omkostninger i myndighedens årsrapport. For definitioner og uddybende vejledning til opgørelsen af de samlede it-omkostninger henvises til bilag 2 om uddybende vejledning til kortlægningsdimensionen økonomi.

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
D2. Hvor tilfredsstillende er myndighedens økonomistyring af it-systemerne i dag?	1. <i>Meget utilfredsstillende</i> 2. <i>Utilfredsstillende</i> 3. <i>Tilfredsstillende</i> 4. <i>Meget tilfredsstillende</i>	Vurderingen af myndighedens økonomistyring baseres på følgende punkter: • Der forefindes en økonomisk registreringsramme for it-systemerne. • Der forefindes en tidsmæssig registreringsramme for it-systemerne. • Økonomien vedrørende de kritiske it-systemer opdeles i budgetter, som gør det er muligt at skelne mellem drift, vedligehold og udvikling. • Økonomiske oplysninger indgår som en del af beslutningsgrundlaget vedrørende de enkelte it-systemer og den samlede it-portefølje. • Der findes processer for, hvordan og hvornår den øverste ledelse får økonomiske oplysninger om it-systemerne og it-porteføljen. 1. Meget utilfredsstillende svares, når op til to af punkterne gør sig gældende. 2. Utilfredsstillende svares, når tre af punkterne gør sig gældende. 3. Tilfredsstillende svares, når fire af punkterne gør sig gældende. 4. Meget tilfredsstillende svares, når alle fem punkter gør sig gældende.

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
E1. Hvor tilfredsstillende er myndighedens kontrakt- og leverandørstyring af it-systemerne i dag?	1. <i>Meget utilfredsstillende</i> 2. <i>Utilfredsstillende</i> 3. <i>Tilfredsstillende</i> 4. <i>Meget tilfredsstillende</i> 5. <i>Ikke relevant</i>	Vurderingen af myndighedens kontrakt- og leverandørstyring baseres på følgende punkter: • Hovedkontrakter, stamdata tillæg med videre er placeret i et tilgængeligt og opdateret bibliotek. • Der vedligeholdes en kontraktkalender, som understøtter den kontraktansvarlige medarbejders styring af kontraktuelle forpligtelser og rettigheder. • Der gennemføres struktureret modtagelse af leverancer, som sammenholdes med det aftalte og med fakturaer inden betaling. • Der er etableret mekanismer, som sikrer, at udbud påbegyndes rettidigt i forhold til at gennemføre transition til en eventuel ny leverandør inden kontraktudløb. • Der er etableret klare roller i myndigheden i forhold til, hvem der har kontakten til leverandøren, og hvilket ansvar de har. 1. Meget utilfredsstillende svares, når et eller to af de ovenstående punkter opfyldes. 2. Utilfredsstillende svares, når tre af ovenstående punkter opfyldes. 3. Tilfredsstillende svares, når fire punkter opfyldes. 4. Meget tilfredsstillende svares, når alle fem punkter opfyldes. 5. Ikke relevant svares, hvis alle it-systemerne er insourcete. Vær opmærksom på, at myndighedens eventuelle samarbejde med Statens It ikke skal indgå i vurderingen.
F1. Efterlever myndigheden sikkerhedsstandard ISO 27001 fuldt ud?	1. <i>Ja</i> 2. <i>Nej</i> 3. <i>Ved ikke</i>	I den danske stat er det besluttet, at alle myndigheder skal følge sikkerhedsstandard i ISO 27001. En fuld implementering svarer i denne sammenhæng til niveau 4 i de periodiske opfølgninger på ISO 27001 i staten. 1. Ja svares, hvis forvaltningen af sikkerhedsarbejdet efterlever en implementering af ISO 27001 svarende til niveau 4 i de periodiske opfølgninger. 2. Nej svares, hvis forvaltningen af sikkerhedsarbejdet ikke efterlever en implementering af ISO 27001 svarende til niveau 4 i de periodiske opfølgninger.

Informationer om myndighedens it-systemer

Myndigheden skal for hvert it-system angive nedenstående informationer.

Bemærk, at it-systemer, som fandtes i det sidste datagrundlag, der er indsendt til Økonomistyrelsen, nu har en unik it-systemreference fra Økonomistyrelsen. For de pågældende it-systemer findes denne længst til højre i fanen med it-system data.

It-systemnavne og data for eventuelle nye it-systemer, som måtte være tilkommet siden sidste indsendelse, indtastes i en ny linje med én linje pr. nyt it-system.

Såfremt it-systemet ikke længere benyttes, og således ikke længere indgår i myndighedens it-systemportefølje, slettes alle data for it-systemet fra datagrundlaget, og der angives ”Slettet” i stedet for it-systemreferencen.

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
3. It-systemnavn	[Fritekst]	
4. It-systemets nøglefunktion	[Fritekst]	Indsæt en beskrivelse af den eller de primære funktioner, som it-systemet opfylder. Funktionerne kan eksempelvis angives, i forhold til hvilke forretningsprocesser it-systemet understøtter.
5. It-systemets kritikalitet	• <i>Samfundskritisk</i>• <i>Forretningskritisk</i>• <i>Ikke kritisk</i>	Myndigheden kan vælge at tage udgangspunkt i nedenstående definition af et forretningskritisk og samfundskritisk it-system. Samfundskritiske it-systemer, hvor større driftsforstyrrelser resulterer i væsentlige udfordringer for samfundet som helhed fx i form af økonomiske tab hos stat, virksomheder eller borgere, længevarende nedbrud af kritisk infrastruktur eller reelle trusler for den nationale sikkerhed. Samfundskritiske it-systemer er således it-systemer, hvor utilgængelighed og driftsustabilitet i it-systemerne kan få markante følger for samfundet og for opretholdelsen af samfundskritiske processer. Forretningskritiske it-systemer, hvor driftsforstyrrelser kan medføre, at størstedelen af myndighedens medarbejdere ikke kan udføre deres arbejde, eller at myndigheden vanskeligt kan overholde sine forvaltningsmæssige forpligtelser.
6. It-systemejer	[Fritekst]	Angiv den funktion eller person i myndigheden, som har det primære ejerskab af eller ansvar for it-systemet.
7. Frivilligt tekstfelt	[Fritekst]	Her kan myndigheden anføre tekst efter eget valg fx forretningsområde, ansvarligt kontor eller andet, som kan bruges til at sortere it-systemerne.

Kortlægningsdimensionerne i modellen

Myndigheden skal besvare spørgsmål om it-systemerne inden for hver kortlægningsdimension. Spørgsmålene er inddelt i en basis- og en dybdekortlægning. Spørgsmålene i basiskortlægningen skal besvares for alle it-systemer i porteføljen. Besvarelse af spørgsmålene i dybdekortlægningen er kun et krav for samfundskritiske it-systemer.

Kortlægningsdimension: forretningsunderstøttelse		
Basiskortlægning (skal besvares for alle it-systemer)		
Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
A1. Hvor tilfredsstillende er it-systemets understøttelse af forretningsprocesser i dag?	1. <i>Meget utilfredsstillende</i> 2. <i>Utilfredsstillende</i> 3. <i>Tilfredsstillende</i> 4. <i>Meget tilfredsstillende</i>	Tilfredsheden med it-systemets understøttelse af forretningsprocesser vurderes på baggrund af følgende fire punkter: • It-systemet understøtter relevante forretningsprocesser uden manuelle arbejds-gange. • It-systemet tilbyder den relevante beslutningsstøtte til forretningen. • Brugerne er tilfredse med it-systemet. • Brugerne inddrages i drift og udvikling af it-systemet. 1. Meget utilfredsstillende svares, når forretningens behov grundlæggende er opfyldt for et punkt. 2. Utilfredsstillende svares, når forretningens behov grundlæggende er opfyldt for to punkter. 3. Tilfredsstillende svares, når forretningens behov grundlæggende er opfyldt for tre punkter. 4. Meget tilfredsstillende svares, når forretningens behov grundlæggende er opfyldt for alle fire punkter. I besvarelsen af spørgsmålet kan der med fordel konsulteres en ledende forretningsbruger eller processejer og inddrages eventuelle brugertilfredshedsmålinger. Det bemærkes desuden, at myndighedens besvarelse bør afhænge af forretningens behov i forhold til de fire punkter.
Dybdekortlægning (skal som minimum besvares for samfundskritiske it-systemer)		
A2. Forventes it-systemet at kunne understøtte alle relevante forretningsprocesser om tre år?	1. <i>Ja</i> 2. <i>Nej</i> 3. <i>Ved ikke</i> 4. <i>Ikke relevant</i>	1. Ja svares, hvis det forventes, at it-systemet, gennem planlagt vedligehold og videreudvikling, kan understøtte væsentlige tiltænkte processer i forretningsgrundlaget om tre år. 2. Nej svares, hvis dette ikke er tilfældet. 4. Ikke relevant kan svares fx hvis systemet er under udfasning og dermed ikke skal understøtte forretningsprocesser fremadrettet.

Kortlægningsdimension: teknisk tilstand

Basiskortlægning (skal besvares for alle it-systemer)

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
B1. Hvor tilfredsstillende er it-systemets tekniske tilstand i dag?	1. <i>Meget utilfredsstillende</i>2. <i>Utilfredsstillende</i>3. <i>Tilfredsstillende</i>4. <i>Meget tilfredsstillende</i>	Besvarelsen af spørgsmålet bør omfatte overvejelser omkring følgende punkter: • Teknisk gæld• Muligheden for at videreudvikle it-systemet.• Muligheden for at integrere it-systemet til andre relevante systemer.• Anvendte programmeringssprog.• Skaleringsmuligheder og -udfordringer. 1. Meget utilfredsstillende svares, når der er betydelige mangler i systemets tekniske tilstand i forhold til fire eller fem punkter, eller myndigheden ikke har tilstrækkelig viden om it-systemet til at kunne vurdere det.2. Utilfredsstillende svares, når der er betydelige mangler i systemets tekniske tilstand i forhold til et til tre punkter.3. Tilfredsstillende svares, når der ikke vurderes at være betydelige mangler i systemets tekniske tilstand for nogle af de fem punkter.4. Meget tilfredsstillende svares, når der ikke er mangler i systemets tekniske tilstand, og myndigheden forventer at dette fortsat vil gøre sig gældende i hele it-handlingsplanens periode (tre år).

Kortlægningsdimension: teknisk tilstand

Kortlægningsdimension: teknisk tilstand

B2. Foretages der løbende den nødvendige tekniske vedligehold og videreudvikling i it-systemet til at forebygge teknisk gæld?	1. <i>Ja</i> 2. <i>Nej</i> 3. <i>Ved ikke</i>	Vurderingen af det løbende tekniske vedligehold kan baseres på, men er ikke begrænset til, følgende punkter: • It-systemets teknologiske komponenter baserer sig primært på versioner, som forventes vedligeholdt og supporteret af et leverandørmarked fremadrettet.• It-systemet har alle relevante sikkerhedspatches, og der foreligger en proces for, hvordan det løbende verificeres, om it-systemet har fået de seneste sikkerhedspatches installeret.• It-systemet har den funktionalitet, som er tiltænkt.• It-systemets kodesprog er alment kendt af udviklere.• It-systemets kodekvalitet er tilfredsstillende. 1. Ja svares, hvis de fleste punkter er opfyldt. Der kan også svares 'ja', hvis it-systemet er under udfasning, og teknisk vedligehold og videreudvikling derfor ikke er relevant. 2. Nej svares, hvis ingen eller få punkter er opfyldt, og der ikke foretages løbende vedligehold og udvikling, således at der opbygges teknisk gæld i it-systemet.
Dybdekortlægning (skal som minimum besvares for samfundskritiske it-systemer)		
B3. Baserer it-systemets programmeringssprog og teknologiske komponenter sig på versioner, som forventes vedligeholdt af et leverandørmarked fremadrettet?	1. <i>Ja</i> 2. <i>Nej</i> 3. <i>Ved ikke</i>	Teknologiske komponenter er alle de elementer, som et it-system benytter for at fungere. 1. Ja svares, hvis myndigheden forventer, at der for samtlige primære indeholdte komponenter er opdateringer, sikkerhedspatches og support tilgængelig fra et leverandørmarked de næste tre år. 2. Nej svares, hvis dette ikke er tilfældet.

Kortlægningsdimension: dokumentation og viden

Basiskortlægning (skal besvares for alle it-systemer)

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
C1. Er dokumentationen retvisende for it-systemets nuværende tilstand?	<i>1. Ja 2. Nej 3. Ved ikke</i>	1. Ja svares, hvis dokumentationen af it-systemet (herunder it-systemets arkitektur, datagrundlag, datamodel og integrationer) i al væsentlighed er beskrevet og opdateret. 2. Nej svares, hvis dette ikke er tilfældet.
C2. Er der tilstrækkelige interne ressourcer med teknisk viden om it-systemet?	<i>1. Ja 2. Nej 3. Ved ikke</i>	Myndigheden skal besidde teknisk viden om it-systemets arkitektur, funktionalitet, datagrundlag og integrationer. 1. Ja svares, hvis myndigheden har tilstrækkelige interne ressourcer med teknisk viden om it-systemet. 2. Nej svares, hvis myndigheden ikke har tilstrækkelige interne ressourcer med den fornødne tekniske viden om it-systemet. Vær opmærksom på, at en given leverandørs tekniske viden om it-systemet ikke er relevant for besvarelsen, og at standardsystemer kræver mindre teknisk viden i myndigheden end andre it-systemer.
Dybdekortlægning (skal som minimum besvares for samfundskritiske it-systemer)		
C3. Har myndigheden de relevante rettigheder til hovedkomponenterne og data i systemet?	<i>1. Relevante rettigheder til begge 2. Relevante rettigheder til hovedkomponenter, men ikke til data 3. Relevante rettigheder til data, men ikke hovedkomponenter 4. Ingen relevante rettigheder 5. Ved ikke</i>	Vurderingen af myndighedens rettigheder baserer sig på følgende punkter: Rettigheder til kildekoden.Rettigheder til kundespecifik software.Rettigheder til data. Myndighedens relevante rettigheder i forhold til hovedkomponenter og data i it-systemet kan variere i forhold til it-systemets type og aftalte kontraktforhold fx om adgang til systemet købes som en service eller om myndigheden har fuld ophavsret og ejerskab til it-systemet.

Kortlægningsdimension: dokumentation og viden

C4. Er der processer for overdragelse af viden om it-systemet?	1. <i>Ja</i> 2. <i>Nej</i> 3. <i>Ved ikke</i>	En procedure for løbende opsamling og overlevering af viden, særligt i forhold til it-systemhændelser (incidents), skal sikre, at viden om it-systemet er tilgængelig for de relevante interne ressourcer, så beslutninger om it-systemet kan træffes på et informativt grundlag. 1. Ja svares, hvis der findes en dokumenteret, implementeret og håndhævet procedure for løbende opsamling og overlevering af viden om it-systemet. 2. Nej svares, hvis dette ikke er tilfældet, fordi der fx ikke eksisterer nogen procedure, eller fordi proceduren ikke bliver håndhævet for it-systemet eller i myndigheden.

Kortlægningsdimension: økonomi

Basiskortlægning (skal besvares for alle it-systemer)

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
D3. Hvad er de samlede årlige it-omkostninger til it-systemet?	[SUM]	Heri opgøres de samlede årlige omkostninger til it-systemet, eksklusive overhead og fællesomkostninger. Angiv i hele kroner med tusindtalsseparatorer. Omkostningerne opgøres brutto. For definitioner og uddybende vejledning til opgørelsen af it-omkostninger henvises til bilag 2 om uddybende vejledning til kortlægningsdimensionen økonomi. Det angivne beløb bør som udgangspunkt svare til det, som myndigheden har oplyst i sin seneste årsrapport.

Dybdekortlægning (skal som minimum besvares for samfundskritiske it-systemer)

Kortlægningsdimension: økonomi

D4. Hvad er de årlige omkostninger til drift og vedligehold af it-systemet?	[SUM]	Drift omfatter de aktiviteter, der sikrer, at it-systemet afvikles under stabil drift og dermed er tilgængeligt for forretningsmæssig brug i henhold til aftalte opetider og performancemål. Heri opgøres omkostningerne til de aktiviteter, der skal til for at holde it-systemet kørende såsom forvaltning, support og lignende. De omfatter både eksterne og interne driftsomkostninger, herunder også internt medgåede lønudgifter. Såfremt der er tale om driftsaktiviteter kan afskrivninger og renteudgifter til fx licenser og hardware indgå i opgørelsen. Vedligehold omfatter de aktiviteter, der opret holder it-systemets forretningsmæssige værdi, og som ikke er udvikling af nye komponenter eller ny funktionalitet til it-systemet. Heri opgøres omkostningerne til aktiviteter såsom fejlrettelser, sikkerhedsopgraderinger, mindre opgraderinger mv. Vedligehold omfatter ikke opgaver, der på nogen måder udvider it-systemets anvendelsesmuligheder eller funktionalitet, eksempelvis som følge af et ændret forretningsgrundlag. Både eksterne og interne vedligeholdelsesomkostninger medtages, herunder også internt medgåede lønudgifter. Såfremt der er tale om vedligeholdelsesaktiviteter kan afskrivninger og renteudgifter til fx licenser og hardware indgå i opgørelsen. Bemærk, at omkostningerne opgøres brutto, samt eksklusive overhead og fællesomkostninger. Angiv i hele kroner med tusindtalsseparatorer.
D5. Hvor meget udgør de interne personaleomkostninger af drift og vedligehold?	[SUM]	Heri opgøres de internt medgåede lønudgifter til drifts- og vedligeholdelsesaktiviteter, som er opgjort i ovenstående opgørelser. Bemærk, at de skal opgøres både for drift og vedligehold som en del af D4, og at interne personaleomkostninger til udvikling ikke opgøres her. De interne omkostninger udgør således en delmængde af de årlige omkostninger til drift og vedligehold af it-systemet angivet i D4. Angiv i hele kroner med tusindtalsseparatorer.

Kortlægningsdimension: økonomi

D6. Hvad er de årlige udviklingsomkostninger til it-systemet?	<i>[Beregnet værdi – beregnes som differencen mellem de samlede årlige it-omkostninger til it-systemet i D3 og de årlige omkostninger til drift og vedligehold af it-systemet i D4]</i>	Med udvikling forstås udvikling af nye komponenter eller ny funktionalitet til it-systemet som følge af ændret forretningsgrundlag eller nye behov. Heri opgøres de samlede årlige udviklingsomkostninger for it-systemet, det vil sige de samlede ned- og afskrivninger, renteudgifter samt de årlige udgifter afholdt i forbindelse med udvikling, som ikke er blevet aktiveret/anlægsført. Dette omfatter både eksterne og interne udviklingsomkostninger, herunder også internt medgåede lønudgifter. Konceptuelt skal det således forstås som de udviklingsaktiviteter, der vil være at finde på myndighedens årlige resultatopgørelse. Bemærk, at omkostningerne opgøres brutto, samt eksklusive overhead og fællesomkostninger. Beregnes i hele kroner med tusindtalsseparatorer.
D7. Hvad er de forventede investeringer i it-systemet i it-handlingsplanens periode?	<i>[SUM]</i>	Heri opgøres de samlede forventede investeringer i it-handlingsplanens periode. Investeringer omfatter blandt andet videreudvikling, projektgennemførelse og teknologimodernisering, som forbedrer it-systemets tilstand eller anvendelsesmuligheder. Bemærk, at tilføjes af nye ressourcer til driftsafvikling eller vedligehold af it-systemet skal medtages, uanset om disse aktiveres/anlægges. Opgørelsen indeholder således ikke afskrivninger og renteudgifter, som falder på baggrund af investeringer inden tidspunktet for opgørelsen. Opgørelsen er desuden udgiftsbaseret i modsætning til de øvrige spørgsmål. Bemærk, at udgifterne opgøres brutto, og at forventede interne medgåede lønudgifter eksklusive overhead skal medtages. Angiv i hele kroner med tusindtalsseparatorer.

Kortlægningsdimension: kontrakter og sourcing

Basiskortlægning (skal besvares for alle it-systemer)

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
E2. Hvad er it-systemets sourcing-model for drift og vedligehold?	1. Outsourcet 2. Statens It og outsourcet 3. Statens It og insourcet 4. Insourcet	Angiv sourcingmodellen for drift og vedligehold af it-systemet. 1. Outsourcet vælges, hvis størstedelen af opgaverne relateret til it-driften og vedligeholdet er outsourcet til en eller flere eksterne leverandører. Det vælges også, hvis driften er outsourcet, og myndigheden selv forestår vedligeholdet. 2. Statens It og outsourcet vælges, hvis driften forestås af Statens It, og vedligeholdet forestås af en ekstern leverandør. 3. Statens It og insourcet vælges, hvis driften forestås af Statens It, og vedligeholdet forestås af myndigheden selv. 4. Insourcet vælges, hvis både driften og vedligeholdet forestås af myndigheden selv.
E3. Hvad er it-systemets sourcing-model for udvikling?	1. Overvejende outsourcet 2. Delvist outsourcet 3. Insourcet	Angiv sourcingmodellen for udvikling af it-systemet. 1. Overvejende outsourcet vælges, hvis størstedelen af opgaverne relateret til udvikling er outsourcet til en eller flere eksterne leverandører. 2. Delvist outsourcet vælges, hvis det kun er en delmængde af disse opgaver, der er outsourcet. 3. Insourcet vælges, hvis myndigheden selv forestår udviklingen af it-systemet.
E4. Kan kontrakter vedrørende it-systemet genudbydes?	1. <i>Ja</i> 2. <i>Nej</i> 3. <i>Ved ikke</i> 4. <i>Ikke relevant</i>	Vurderingen af, om kontrakterne kan genudbydes inden for rimelig tid, baseres på følgende punkter: • Der forefindes retvisende dokumentation. • Der er ikke leverandørbindinger. • Der er ikke teknisk gæld. • Der er ikke manglende viden om kontrakten i myndigheden. • Der er ikke andre forhold, der i væsentlig grad vanskeliggør et udbud. 1. Ja svares, når alle punkter gør sig gældende. 2. Nej svares, hvis der ikke forefindes retvisende dokumentation eller der er leverandørbindinger, teknisk gæld, manglende viden eller andre forhold, der i væsentlig grad vanskeliggør et udbud. 4. Ikke relevant svares, hvis it-systemet er insourcet.

Kortlægningsdimension: kontrakter og sourcing

Dybdekortlægning (skal som minimum besvares for samfundskritiske it-systemer)

E5. Angiv leverandørnavn(e) på hovedkontrakten/kontrakterne.	<i>[Fritekst]</i>	Det er muligt at angive leverandørnavne på hovedkontrakten for drift og vedligehold i E5a og på hovedkontrakten for udvikling i E5b. Der skal ikke angives kontrakter for SIT.
E6. Har myndigheden indarbejdet relevante bestemmelser fra ”Katalog over kontraktbestemmelser for samfundskritiske it-systemer” i kontrakt for drift og vedligehold?	<i>1. Ja 2. Nej 3. Ikke relevant</i>	I regi af den Nationale strategi for Cyber og Informationsikkerhed er der udgivet et katalog over kontraktbestemmelser for drift af samfundskritiske it-systemer, som kan findes på sikkerdigital.dk. 1. Ja svares, hvis myndigheden har indarbejdet de relevante bestemmelser fra kataloget i kontrakten. 2. Nej svares, hvis kontrakten ikke er sammenholdt med bestemmelserne i kataloget. 3. Ikke relevant svares, hvis kontrakten vedrørende it-systemet er fra før 1/4 2022 eller hvis systemet ikke er samfundskritisk.
E7. Har myndigheden implementeret relevante krav fra ”Krav til kontrakt- og leverandørstyring for samfundskritiske it-systemer”	<i>1. Ja 2. Nej 3. Ikke relevant</i>	I regi af den Nationale strategi for Cyber og Informationsikkerhed er der udgivet et katalog over krav til myndighedernes kontrakt- og leverandørstyring for samfundskritiske it-systemer, som kan findes på sikkerdigital.dk. 1. Ja svares, hvis myndigheden har implementeret alle relevante krav. 2. Nej svares, hvis myndigheden ikke har implementeret alle relevante krav. 3. Ikke relevant svares, hvis systemet ikke er samfundskritisk.

Kortlægningsdimension: sikkerhed

Basiskortlægning (skal besvares for alle it-systemer)

Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
F2. Foretages der regelmæssige opdateringer af it-systemets risikovurdering, og vurderes sikkerhedsniveauet på denne baggrund at være tilfredsstillende?	1. Ja, og sikkerheden vurderes tilfredsstillende2. Ja, og sikkerheden vurderes utilfredsstillende3. Nej, systemet er ikke blevet risikovurderet4. Ved ikke	Angiv om it-systemets sikkerhed regelmæssigt (minimum årligt og i tilfælde af væsentlige opdateringer) bliver risikovurderet jf. ISO 27001, dvs. om der i en struktureret proces er identificeret, analyseret og vurderet risici knyttet til sikkerheden i det pågældende system. Der er ikke specifikke metodekrav i ISO27001 til, hvordan risikovurderingen gennemføres. Valg af metode kan afhænge af systemets og organisationens kompleksitet. Som en del af risikovurderingen anbefales det, at myndigheden har taget stilling til relevante sikkerhedsmæssige foranstaltninger for it-systemet jf. ISO 27001 Annex A og ISO 27002. Om sikkerhedsniveauet vurderes at være tilfredsstillende, beror på en vurdering af de identificerede risici ift. de af organisationen opsatte kriterier for sikring af informationers integritet, fortrolighed og tilgængelighed.
F3. Er alle relevante sikkerhedsopdateringer og patches implementeret?	1. Ja2. Nej3. Ved ikke	1. Ja svares, hvis it-systemet har installeret alle relevante sikkerhedsopdateringer og patches, og der foreligger en proces for, hvordan det løbende verificeres, om it-systemet har fået de seneste sikkerhedsopdateringer og patches installeret. 2. Nej svares, hvis dette ikke er tilfældet.
Dybdekortlægning (skal som minimum besvares for samfundskritiske it-systemer)		
F4. Foreligger der relevante beredskabsplaner for it-systemet, herunder for genoprettelse i tilfælde af major incidents?	1. Ja, en plan foreligger, og planen er testet2. Ja, en plan foreligger3. Nej, der foreligger ikke en beredskabsplan4. Ved ikke	Angiv om myndigheden har udarbejdet en beredskabsplan baseret på fx systemets kritikalitet, opbygning og data. De konkrete behov for beredskabsforanstaltninger afhænger bl.a. af kravene til systemets reetableringstid i nedbrudssituationer og omstændighederne ved systemets driftsmiljø.
F5. Sker der aktiv monitorering af relevante logs med henblik på opdagelse af sikkerhedshændelser?	1. Ja2. Nej3. Ved ikke	1. Ja svares, når relevante logs aktivt overvåges med henblik på opdagelse af sikkerhedshændelser, så myndigheden ad den vej kan få besked, hvis der sker en sikkerhedshændelse. 2. Nej svares, hvis relevante logs ikke monitoreres aktivt.

Identifikation		
Spørgsmål	Svarmuligheder	Forklaring
Unik it-system reference	• <i>[Ingen]</i> • <i>Slettet</i>	Feltet er forud udfyldt med Økonomistyrelsens it-systemreference for de systemer, som fandtes i det sidste datagrundlag, der er indsendt til Økonomistyrelsen. Såfremt it-systemet ikke længere benyttes, slettes alle data for it-systemet fra datagrundlaget, og der angives "Slettet" i stedet for it-systemreferencen.

5.2 Bilag 2: Uddybende vejledning til kortlægningsdimensionen økonomi

Den uddybende vejledning skal sikre, at myndighedens it-omkostninger bliver opgjort efter samme praksis på tværs af myndighedens it-systemer. Vejledningen skal læses i tillæg til de uddybende forklaringer for de enkelte spørgsmål i bilag 1.

Denne uddybende vejledning understøtter besvarelse af økonomispørgsmålene i datagrundlaget, herunder de grundlæggende informationer fra spørgsmål D1 og spørgsmålene i kortlægningsdimensionen *økonomi*. Det overordnede formål med opgørelsen af it-omkostninger er at sikre myndigheden et transparent overblik over it-systemomkostninger, som giver mulighed for effektiv prioritering og styring af myndighedens it-systemportefølje.

Ikke alle myndigheder vil have en registreringsramme, der understøtter opgørelse af it-omkostninger på de omkostningstyper, der anvendes i model for porteføljestyring af statslige it-systemer. Der kan derfor være behov for enten at anvende fordelingsnøgler eller at foretage en skønsmæssig vurdering for at kunne henføre relevante omkostninger til de enkelte it-systemer.

Uanset myndighedens registreringsramme vil oplysningerne formodentlig være at finde i enten SKS eller Navision, som i mange tilfælde vil være det oplagte sted at starte.

For de grundlæggende informationer og spørgsmålene i økonomidimensionen til de enkelte it-systemer gælder følgende generelle bemærkninger:

- Interne personaleomkostninger eksklusive overhead skal medtages i opgørelsen af alle omkostninger. For hvert it-system angives de årlige omkostninger fra senest afsluttede regnskabsår til drift, vedligehold og udvikling. De tre omkostningstyper er defineret i tabellen på næste side.
- Eventuelle omkostninger til Statens It skal medregnes i opgørelsen af omkostningerne for de enkelte it-systemer. Fællesomkostninger til Statens It opgøres separat.
- Hvis it-systemet ikke eksisterede i hele eller noget af senest afsluttede regnskabsår estimeres de årlige omkostninger, hvor der fx kan tages udgangspunkt i budgettal. Det er vigtigt i dette tilfælde at lægge de anslåede samlede omkostninger til it-systemet til de samlede it-omkostninger i myndigheden i spørgsmål D1.
- De forventede investeringer angives udgiftsbaseret for hvert enkelt it-system, hvor også medgåede interne ressourcer skal inkluderes. Det understreges, at der med investeringer henvises til nye og fremadrettede ressourcer, som allokeres til driften, vedligeholdelsen eller udviklingen af it-systemet.
- Alle omkostninger opgøres brutto. Angiv i hele kroner med tusindtalsseparatorer.

Tabellen på næste side viser en oversigt over de forskellige omkostningstyper i forbindelse med opgørelsen af it-omkostninger på it-systemniveau. For hver post er der angivet en definition samt en beskrivelse af, hvad der er omfattet af definitionen. Tabellen giver en oversigt over typiske aktiviteter og arter for hver dimension, men er ikke en udtømmende liste.

Omkostningstyper	Definition	
Drift	Drift omfatter de aktiviteter, der sikrer, at it-systemet afvikles under stabil drift og således er tilgængeligt for forretningsmæssig brug i henhold til aftalte opetider og performancemål.	Eksempler på aktiviteter/processer knyttet til driften af it-systemet: • Leverandør- og økonomistyring til drift. • It-systemdrift og overholdelse af service-mål. • Overvågning. • Servicedesk. • Ændringshåndtering, herunder mindre tilpasninger, ændring af passwords og håndtering af adgangskontrol. • Driftstests. • Backup og restore. • Brugeruddannelse, herunder uddannelse af nye brugere samt tilpasninger af uddannelsesforløb. Eksempler på driftsomkostninger til it-systemer: • Outsourcet drift og cloud, herunder licenser, månedlige vederlag, vederlag per bruger og vederlag per transaktion. • Omkostninger til hardware/it-udstyr i forbindelse med afvikling af it-systemet i løbende drift.
Vedligehold	Vedligehold omfatter de aktiviteter, der opretholder it-systemets forretningsmæssige værdi, og som ikke er udvikling af nye komponenter eller ny funktionalitet til it-systemet.	Eksempler på aktiviteter/processer knyttet til vedligehold af it-systemet: • Leverandør- og økonomistyring til vedligehold. • Opdateringer af software, hardware og infrastruktur. • Fejlrettelser, herunder analyse samt planlægning og gennemførelse af ændringer til it-systemet. • Mindre opgraderinger. • Opdatering af dokumentation. Eksempler på vedligeholdelsesomkostninger til it-systemer: • Outsourcet vedligehold, herunder licenser, månedlige vederlag og afregning af medgået tid.

Omkostningstyper	Definition	
Udvikling	Udvikling forstås som udvikling af nye komponenter eller ny funktionalitet til it-systemet som følge af ændret forretningsgrundlag eller nye behov.	Eksempler på aktiviteter/processer knyttet til udviklingen af it-systemet: • Idéudvikling, herunder workshops og inspirationsture. • Program- og projektledelse. • Juridisk rådgivning i forbindelse med it-anskaffelser og udvikling. • Brugeruddannelse, herunder udarbejdelse og gennemførelse af uddannelsesforløb. • Udbud af it-anskaffelse og udviklingsopgaver, herunder behovsopgørelse og kravspecifikation. • Evaluering af alternative it-systemløsninger og teknologier. • Datamigrering og konfigurerings. Eksempler på udviklingsomkostninger til it-systemer: • Ny funktionalitet. • Nye komponenter.
Forventede investeringer i it-systemet i it-handlingsplanens periode	Med de forventede investeringer i it-systemet i it-handlingsplanens periode er der tale om tilføjelse af nye ressourcer til it-systemet, hvilke både kan være til udvikling, og til en generel tilføjelse af ressourcer til it-drifts-afvikling og -vedligehold. Opgørelsen er således udgiftsbaseret og indeholder derfor ikke afskrivninger, som afholdes på baggrund af tidligere afholdte udviklingsomkostninger. Forventede interne medgåede lønudgifter eksklusive overhead skal medtages.	Eksempler på aktiviteter/processer knyttet til forventede fremtidige investeringer i it-systemet: • Videreudvikling af it-systemet, dvs. nye udgifter til samme type af aktiviteter, der findes under omkostningstypen 'Udvikling' og opgjort udgiftsbaseret. • Genudbud af it-systemet, herunder alle afledte udgifter til udbud. • Tilføjelse af nye ressourcer til driftsafvikling eller vedligehold af it-systemet.